

Telen met toekomst **Werkt aan winst**

Telen met toekomst werkt samen met andere partijen aan duurzame gewasbescherming en duurzame bemesting voor akkerbouw, vollegrondsgroenteteelt, bloembollen, fruitteelt, boomkwekerij en glastuinbouw. Belangrijkste partners van Telen met toekomst zijn de landelijke, sectorale en regionale landbouworganisaties (LTO, NBvB, KAVB, NFO), Unie van waterschappen, Vewin, Agrodīs, Nefyto, Cumela en Plantum. Het project loopt van 2008 tot en met 2010 en wordt gefinancierd door het ministerie van LNV. De uitvoering wordt gedaan door PPO en DLV Plant.

Via deze nieuwsbrief wordt u op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen. U kunt zich voor de nieuwsbrief aan- of afmelden via www.telenmettoekomst.nl of per mail naar info@telenmettoekomst.nl.

Akkerbouw

Loofdoding met sensor levert geld op

De toepassing van sensortechniek bij het doodspuiten van aardappelloof is niet alleen goed voor het milieu maar levert akkerbouwers ook geld op. Dit blijkt uit een financiële doorrekening die Telen met toekomst heeft gemaakt voor een aantal regiospecifieke teeltplannen. Ook andere Good Practices zijn doorgerekend.

Good Practices zijn methoden en technieken, die bijdragen aan het reduceren van milieubelasting veroorzaakt door gewasbeschermingsmiddelen. Eén van deze Good Practices is de toepassing van sensortechniek bij loofdoding in aardappelen. Met behulp van sensoren wordt tijdens het doodspuiten van het aardappelloof de plantactiviteit berekend. Op basis van die activiteit wordt de dosering bepaald. Deze manier van werken levert een besparing op aan middel van 30 tot 40% en is ook bedrijfseconomisch interessant.

Telen met toekomst heeft voor een aantal regiospecifieke bouwplannen een bedrijfseconomische berekening gemaakt van verschillende duurzame gewasbeschermingsmaatregelen. De acceptatie door de praktijk is namelijk voor een belangrijk deel afhankelijk van het financiële aspect van deze Good Practices. Bij de berekeningen is rekening gehouden met diverse aspecten zoals benodigde investeringen, jaarkosten, besparing op gebruik gewasbeschermingsmiddelen en meer dan wel minder werk. Uit de berekening voor een bouwplan in Noordoost-Nederland met 20 ha bieten, 30 ha wintertarwe, 5 ha pootaardappelen en 45 ha zetmeelaardappelen blijkt dat loofdoding met sensortechniek jaarlijks een positief resultaat geeft van € 564,-. In andere situaties kan dit voordeel nog groter uitpakken.

- [Berekeningen](#) van andere regiospecifieke bouwplannen en andere Good Practices:
- [Artikel](#) in Toekomstvizier
- Meer informatie [Jan Nammen Jukema](#)

Akkerbouw is topsport

Circa 6.500 bezoekers hebben op 1 september de Aardappeldemodag 2010 bezocht in Westmaas. Tijdens deze dag boden 'Telen met Toekomst', 'Duurzaam telen begint bij jou' en 'Masterplan Phytophthora' samen een uniek programma onder de titel 'Akkerbouw is topsport'. Elfstedentochtwinnaar en schaatsmarathoncoach Henk Angenent

schetste de overeenkomsten tussen topsport en akkerbouw.

Angenent adviseerde aardappeltelers net als hij nieuwe uitdagingen aan te gaan en de nieuwste technieken zoals Good Practices te benutten. Hij vertelde daarbij dat innovaties soms tijd nodig hebben. Zo is de klapschaats al 100 jaar geleden bedacht en kwam pas de grote doorbraak toen Tonnie de Jong volkomen onverwacht Europees kampioene werd op deze schaats.

Pierre Cammaert (DLV Plant) liet daarna zien hoeveel euro's een akkerbouwer kan besparen bij het toepassen van verschillende Good Practices, onder meer het gebruik van beslissingsondersteunende systemen. Deze besparing kan oplopen tot 10.000 euro per bedrijf. Hij adviseerde telers deze nieuwe technieken te gaan gebruiken. Huub Schepers (Wageningen UR) gaf de laatste stand van zaken in het Masterplan Phytosphora.

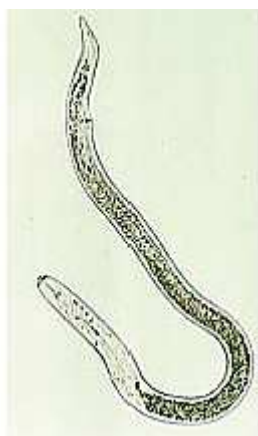
Presentaties van:

[Henk Angenent](#)

[Pierre Cammaert](#)

Bollenteelt

Van Gent van der Meer Nuyens demonstreert duurzame aaltjesbestrijding in de leliebloementeelt

Op 30 augustus organiseerde Van Gent van der Meer Nuyens (GMN) een bijeenkomst voor leliebloementelers over duurzame bestrijding van wortellessieaaltjes. Op het proefveld in Kennemerland wordt het effect van de groenbemesters Tagetes en Japanse haver vergeleken met de chemische toepassingen Vydate en Mocap.

Tijdens de veldbijeenkomst hielden Dirk van Baaren van GMN en Peter Vreeburg van Telen met toekomst een toelichting bij de demonstratie en daarna werd in twee groepen verder gesproken over de voor- en nadelen van groenbemesters t.o.v. chemische middelen.

De stand van de lelies was goed in alle behandelingen, zelfs in de controle waar geen aaltjesbestrijding was uitgevoerd. Dit verbaasde de aanwezigen aangezien de aaltjesbesmetting toch voldoende hoog was. Reden kan zijn dat de leliebloementeelt een korte teelt is en dat

problemen met aaltjes op de langere termijn zichtbaar zullen worden. De verwachting is dat voordelen van groenbemesters liggen in het sparen van de saprofytische aaltjes waarmee de bodemweerbaarheid van de grond in stand wordt gehouden en uiteindelijk minder schade van de - na bestrijding - herstelde populatie wortellessieaaltjes op zal treden. De lastige teelt van Tagetes zien de telers wel als nadeel. Japanse haver daarentegen is eenvoudig te telen en bovendien stonden de lelies na de teelt van de Japanse haver iets beter dan de rest.

Dirk van Baaren hoopt dat de demo een onderbouwing op kan leveren voor een duurzame aanpak van het aaltjesprobleem. Hij heeft voorgesteld om de leliebollen niet te rooien en een jaar langer te laten staan om vervolgens opnieuw te kijken hoe de aaltjesontwikkeling is.

- Meer informatie: [Stefanie de Kool](#)

Boomkwekerij Rijnland en kwekers werken aan beter oppervlaktewater

Hoogheemraadschap van Rijnland gaat samen met boomkwekers en andere partijen werken aan schoner oppervlaktewater in de Gouwepolder in Boskoop. Het Hoogheemraadschap presenteerde haar plannen voor het project 'Slootgerichte aanpak' onlangs tijdens een studieclubavond bij W.T.M. de Boer in Boskoop. De bijeenkomst werd georganiseerd op

verzoek van Studieclub Regio Boskoop door Telen met toekomst en de campagne 'Duurzaam telen begint bij jou'.

- [Meer informatie](#)

Laanboomkwekers testen driftarme doppen bij opwaarts spuiten

Op verzoek van de Nederlandse Bond van Boomkwekers (NBvB) en de vereniging Duurzame Boomkwekers Nederland (DBN) begeleidt Telen met toekomst drie laanboombedrijven met het gebruik van driftarme doppen bij het opwaarts spuiten. De eerste resultaten zijn onlangs gepresenteerd aan laanboomkwekers.

Het gebruik van driftarme doppen is niet alleen verplicht voor de toepassing van diverse onkruidmiddelen. Ook in het wettelijk gebruiksvoorschrift van een aantal schimmelmiddelen (o.a. Tilt en Ortiva) staat dat deze middelen alleen gespoten mogen worden met

driftreducerende doppen.

Voor veldspuiten en voor onkruidspuiten zijn lijsten beschikbaar met goedgekeurde driftarme doppen. Het knelpunt is echter dat er op dit moment nog geen lijst beschikbaar is met wettelijk goedgekeurde doppen voor de axiaalspuit voor de laanboomteelt. In de praktijk worden echter al wel controles uitgevoerd.

Verschillende telers, waaronder DBN, hebben dit knelpunt aangekaart bij de NBvB en er wordt druk gewerkt aan een oplossing. Uit onderzoek van PPO blijkt dat de goedgekeurde driftarme spuitdoppen uit de fruitteelt ook goed bruikbaar zijn voor de axiaalspuit in kleine laanbomen (spillen). De NBvB werkt er nu samen met het onderzoek aan dat deze driftarme doppen ook voor de laanboomteelt wettelijk worden goedgekeurd. Telen met toekomst doet momenteel proeven op drie bedrijven om samen met telers te kijken of er verschil is qua spuitresultaat. In de proeven wordt de ALBUZ TVI 8003 gebruikt omdat deze dop qua afgifte overeenkomt met de doppen die standaard gebruikt worden. Andere driftarme doppen zijn de ALBUZ TVI 8001 en ALBUZ TVI 8002. Eind dit jaar worden de proeven afgerond. De eerste ervaringen zijn positief en zijn onlangs gepresenteerd aan laanboomkwekers.

- Meer informatie: [Wilco Dorresteyn](#)

Fruitteelt

Veel belangstelling voor duurzame gewasbescherming op Perendag 2010

Enkele honderden perentelers bezochten 9 juli de Perendag 2010 bij Vogelaar Fruitcultures (Fruvo) in Krabbendijke. Er werden diverse innovatieve boomgaardspuiten gedemonstreerd en bezoekers konden een rondgang maken langs verschillende demoproeven. Bekijk ook de filmpjes.

De Perendag 2010 werd georganiseerd door ZLTO vakgroep Fruitteelt, NFO kring Zeeland / Noord-Brabant, ZLTO Advies, DLV Plant BV, Telen met toekomst en de campagne 'Duurzaam telen begint bij jou'. Het thema was dit jaar 'Innoveren en nieuwe rassen peren'.

Eén van deze innovaties was de demonstratie van de Casa-boomgaardspuit met sensortechniek. Deze spuit wordt ontwikkeld door onderzoekers binnen het internationale samenwerkingsproject Isafruit. Een andere innovatie was de eerste, door GPS aangestuurde, 3-rijige Munckhof boomgaardspuit. Deze machine is sinds dit voorjaar ingezet voor de gewasbescherming op het bedrijf van de familie Vogelaar.

Telen met toekomst presenteerde tijdens de dag de resultaten van een aantal demo's, die afgelopen twee jaar exclusief voor de Perendag zijn aangelegd op het bedrijf. Zo is er onder andere onderzoek uitgevoerd naar een najaarsbehandeling van luis. Het blijkt dat door in het najaar te spuiten tegen luis en perenknopkever in het voorjaar geen bespuiting nodig is. Hierdoor worden veel natuurlijke vijanden gespaard. Daarnaast was er aandacht voor duurzame onkruidbestrijding en de toepassing van kalmelkberegening.

- [Filmpje Perendag 2010](#)
- [Filmpje van de Casa-boomgaardspuit](#)

Alternatieve grondontsmetting tegen bodemmoeheid

De teelt van Tagetes en de teelt van Tagetes in combinatie met biologische grondontsmetting bieden goede mogelijkheden tegen bodemmoeheid in de fruitteelt. Uit proeven op het bedrijf van Carlos Faes in Eindhoven blijkt dat aaltjes met deze methoden bijna net zo goed worden bestreden als met een chemische grondontsmetting. Daarnaast hebben de behandelingen een positief effect op de groei en de productie. Fruittelers konden onlangs de proefresultaten bekijken tijdens een bijeenkomst van Telen met Toekomst, het Bedrijfsnetwerk biologische fruitteelt en ZLTO.

Herinplant in de fruitteelt op zandgrond is alleen mogelijk als eventuele bodemmoeheid wordt bestreden. Standaard gebeurt dit met een chemische grondontsmetting. Binnen de biologische fruitteelt is dit niet toegestaan. Ook bij de gangbare fruitteelt komt deze methode onder druk te staan. Daarbij is het effect van chemische grondontsmetting op de lange termijn onvoldoende. PPO is daarom in 2007 op het bedrijf van Carlos Faes onderzoek gestart naar alternatieven.

Op een appelperceel met een vrij hoge bodembesmetting van het wortellesieaaltje *Pratylenchus penetrans* (één van de veroorzakers van bodemmoeheid) zijn na het rooien van de bomen in het voor en najaar van 2007 zeven verschillende behandelingen toegepast: Tagetes ('Afrikaantje'), Tagetes + biologische grondontsmetting, Japanse haver (*Avena strigosa*) + late biologische grondontsmetting, biofumigatie met *Sarepta mosterd*, compost, zwarte braak en natte grondontsmetting (controle behandelingen).

Het effect van de verschillende behandelingen is getoetst op de aaltjesbesmetting in 2008. De methode met Tagetes en die met Tagetes gecombineerd met biologische grondontsmetting (BGO) bleken de populaties van *Pratylenchus* aanzienlijk te reduceren, bijna net zo goed als natte grondontsmetting. Afrikaantjes bestrijden de aaltjes en door de combinatie met BGO worden ook andere bodemmoeheid veroorzakende ziekteverwekkers bestreden.

In het voorjaar van 2009 zijn appelbomen geplant om ook de effecten van de behandelingen op de groei en de productie van de appelbomen na herinplant te onderzoeken. Telers konden op 9 augustus de proefresultaten van de herplant bekijken op het bedrijf van Carlos Faes. De teler is tevreden over de groei. Na een chemische grondontsmetting ontstaat veel groei wat veel extra snoeiwerk vraagt. Tagetes al dan niet in combinatie met BGO heeft volgens Faes niet te veel groei, maar ook niet te weinig. Deze

verminderde groei in de eerste jaren na de aanplant is gunstig voor de productie en voor de teler. Volgens Faes is het nog wel de vraag hoe dat de komende jaren doorontwikkelt.

- [Artikel bioKennis](#)
- Meer informatie: [Marcel Wenneker](#)

Vollegrondsgroente

Veel belangstelling voor het voorkomen van puntmissie op Aarbeidendemodag

Ondanks het regenachtige weer waren er circa 250 aardbeitelers en andere geïnteresseerden op 10 september jl. aanwezig op de Aarbeidendemodag in Rijsbergen. De demodag werd georganiseerd door DLV Plant, ZLTO en LTO Vollegrondsgroente.net. De aanwezigen konden proeven bezoeken en diverse demonstraties en informatiestands bekijken. Vanuit Telen met toekomst en 'Duurzaam telen, begint bij jou' was er aandacht voor het voorkomen van puntmissie en andere duurzame gewasbeschermingsmaatregelen.

Vanuit 'Duurzaam telen, begint bij jou' waren twee aardbeientelers aanwezig die samen met een aardbeienadviseur aandacht hebben besteed aan driftreductie, voorkoming puntmissie en BOS Botrytis en meeldauw. Zo trok de 30 meter brede nieuwe spuitmachine van aardbeiteler Roland Elst veel bekijks. De biofilter vanuit Telen met toekomst om restvloeistof uit de spuit te reinigen paste perfect daarbij. Telers bleken zeer geïnteresseerd in deze goedkope oplossing om puntmissie te voorkomen.

Ook voor BOS Botrytis en meeldauw was er veel interesse. Het dit voorjaar geïnstalleerde weerstation van Agrovision midden in het aardbeicentrum geeft telers inzicht in het juiste spuitmoment door het weer te koppelen aan verwachtingen voor Botrytis en meeldauw. Zeker in een natte zomer als 2010 voldoet het model in de behoefte van telers.

Door Telen met Toekomst is aan alle telers ook informatie beschikbaar gesteld over de keuze van groenbemesters in relatie tot teelt en aaltjes. In een overzichtelijke leaflet ingestoken in het programmaboekje zijn de effecten van een groenteteelt en aardbeien alsook groenbemesters toegelicht.

- Meer informatie: [Harrie Pijnenburg](#)
- [Meer over de Good Practices uit de aardbeien en vollegrondsgroenteteelt](#)

Glastuinbouw

Schoon water centraal tijdens WaterWeken

LTO Groeiservice organiseert dit najaar voor glastuinders de WaterWeken in samenwerking met Telen met toekomst en 'Duurzaam telen begint bij jou'. Tijdens de WaterWeken worden zeven bijeenkomsten georganiseerd waarbij optimaal watergebruik en de mogelijkheden om emissie te verminderen centraal staan. Telers kunnen de bijeenkomsten mee laten tellen voor de verlenging van de spuitlicentie in het kader van de module veiligheid en techniek.

De WaterWeken zijn een nieuw initiatief van LTO Groeiservice, maar de opzet is vergelijkbaar met de succesvolle Gewasbeschermingsweken die jaarlijks worden georganiseerd. "Schoon water is momenteel een belangrijk thema in de glastuinbouw", vertelt Harmen Hummelen, projectmanager gewasbescherming van LTO Groeiservice. "We organiseren daarom verspreid over Nederland verschillende bijeenkomsten waar sprekers vanuit verschillende organisaties en bedrijven hun kennis en ervaring delen om glastuinders verder op weg te

helpen naar een emissieloze glastuinbouw in 2027.”

- [Programma WaterWeken](#)

De volgende bijeenkomsten vinden plaats:

- 28 september in Middenmeer
- 29 september in Venlo
- 30 september in 's-Gravenzande
- 5 oktober in Moerkapelle
- 6 oktober in Klazienaveen
- 6 oktober in Brakel
- 7 oktober in Aalsmeer

- Meer informatie: [Harmen Hummelen](#) van LTO Groeiservice

Wilt u in de toekomst geen nieuwsbrieven meer ontvangen, klik dan [hier](#).

Telen met toekomst besteedt de uiterste zorg aan de betrouwbaarheid en actualiteit van de gegevens in deze nieuwsbrief. Telen met toekomst is niet aansprakelijk voor schade als gevolg van onjuistheden of problemen veroorzaakt door het verspreiden van de informatie.

Gebruik van tekst en afbeeldingen van deze nieuwsbrief alleen met toestemming van Telen met toekomst.
powered by e-News